

สรุปผลการดำเนินงานการจัดการความรู้ (KM) กองทรัพยากรบุคคล

เรื่อง การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

วันพุธที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565 เวลา 13.00 - 15.00 น.

ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ B อาคารบรรณสารเสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วิทยากรโดย : อาจารย์ ดร. กฤตวรรณ สาหร่าย

รองคณบดีคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม

หน่วยงานที่เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 2 หน่วยงาน

1. กองทรัพยากรบุคคล
2. กองอาคารสถานที่

กองทรัพยากรบุคคล จำนวน 8 คน

1. นางสาวสุภัทรียา	จิตรกร
2. นางนฤดี	บุญยืน
3. นางสาวอ้อยใจ	พุลเกตุ
4. นางสาวรุ่งฤดี	ธนูแก้ว
5. นางเต็มดวง	เข็มเพชร
6. นางสาวสาคร	เขื่อน้ำหลวง
7. นางสาวโสภิตจิตตา	ฤทธิ์ศรีบุญ
8. นางสาววัลลภา	วัฒน์แสง

กองอาคารสถานที่ จำนวน 15 คน

1. อาจารย์เกษม	พลายแก้ว
2. อาจารย์ ดร. อภามรณ์	บุลสถาพร
3. นายณัฐวัตร	ลุนหงส์
4. นายภานุทัศน์	ชนะประโคน
5. นายวิโรจน์	นิยมนา
6. นายก่อศักดิ์	ทองธีรภาพ
7. นายชาญชัย	จิตรีชู
8. นายเศรษฐพงศ์	บุตรน้ำเพชร
9. นายโชตินันท์	บรรจสุวรรณ

10. นายกฤษดา	บุญมี
11. นายมนตรี	เกียรติโรจนกำธร
12. นายธีรพัฒน์	บุญปัญญา
13. นายธิตีสรณ์	จิระเกียรติกุล
14. นางสาวบุญชูศรี	พุ่มกะ
15. นางสาวปัญญาสิริย์	เจริญรัตน์

“การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ”

กองทัพยากรบุคคล มีแผนการจัดการความรู้ มีการกำหนดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประจำปีการศึกษา 2564 ของหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติของกองทัพยากรบุคคล กับการเป็นบุคลากรขององค์กรที่ทันสมัย เป็นมืออาชีพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กองทัพยากรบุคคล สำหรับกิจกรรมในครั้งนี้ บุคลากรกองทัพยากรบุคคลได้เรียนรู้ในเรื่อง การคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ โดยมีบุคลากรจากกองทัพยากรบุคคลและกองอาคารสถานที่ เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีอาจารย์ ดร. กฤตวรรณ สาทราย รองคณบดี คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคมเป็นวิทยากร แลกเปลี่ยนเรียนรู้

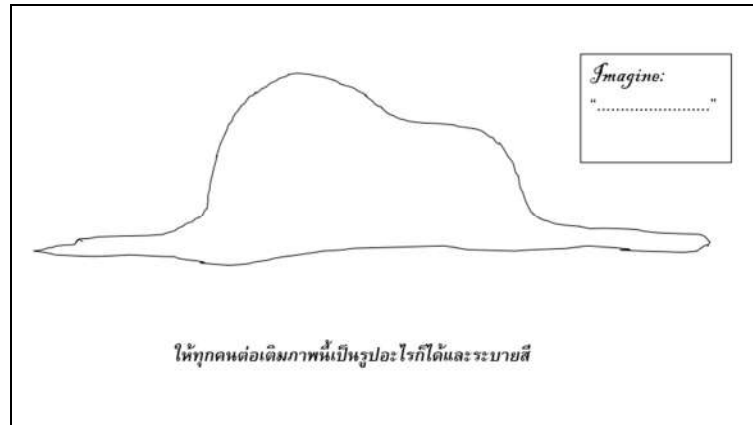
กองทัพยากรบุคคลได้ดำเนินการสรุปและรวบรวมความรู้ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและต่อยอดพัฒนางานในอนาคตให้รู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 คิดและวิเคราะห์จากเสียงเพลงบรรเลง วิทยากรเปิดเพลงบรรเลง และให้ผู้เข้าร่วม KM คิดและวิเคราะห์จากเสียงเพลงที่ได้ยิน ว่าได้ยินเสียงอะไร ตามจินตนาการของแต่ละคน บางคนตอบว่า ได้ยินเสียง ฝนตก เสียงคลื่น เสียงน้ำไหล เป็นต้น

สรุปกิจกรรมที่ 1 ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 คือ การคิดและวิเคราะห์มีความสำคัญ โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์แบบแยกแยะ โดยเน้นไปที่การแยกองค์ประกอบออกมาเป็นข้อย่อย ๆ เพื่อให้เห็นรายละเอียดได้ชัดเจน และครบถ้วนแล้วค่อยนำองค์ประกอบและรายละเอียดเหล่านั้นมาคิดวิเคราะห์แบบเป็นเหตุเป็นผล

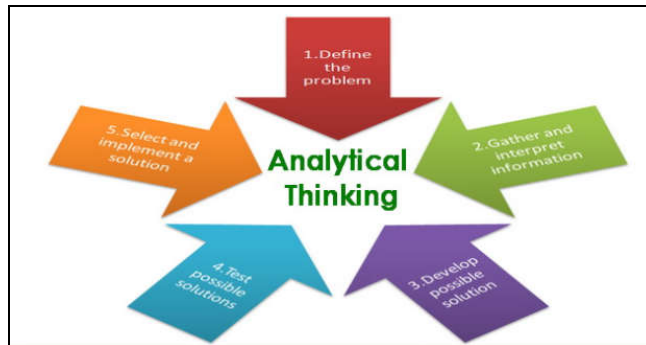
กิจกรรมที่ 2 นำภาพที่วิทยากรแจกให้ มาต่อเติมภาพตามจินตนาการ พร้อมกับระบายสี

สรุปกิจกรรมที่ 2 ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 2 คือ ให้ผู้เข้าร่วม KM ได้สื่อความรู้สึกของตนเองออกมาทางรูปภาพที่วาด และระบายสี จากนั้นวิทยากรได้อธิบายภาพของแต่ละคนโดยนำเอาหลักจิตวิทยาประยุกต์ใช้ในการอ่านภาพนั้น ซึ่งตรงกับความรู้สึกภายในของคนๆ นั้น จากกิจกรรมที่ 2 นี้ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ละลายพฤติกรรมของตน ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ยอมรับฟังซึ่งกันและกัน เริ่มจากการคิดวิเคราะห์ จำแนก แจกแจง รู้จักปัญหา รวบรวมข้อมูล หาแนวทางการแก้ไขปัญหา หลังจากนั้นวิทยากรได้นำเข้าสู่การบรรยายสรุปการคิดวิเคราะห์

กิจกรรมที่ 3 อธิบายเนื้อหาการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Analytical Thinking)

เป็นทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่สามารถเอาไปใช้ได้ทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน การฝึกคิดเชิงวิเคราะห์บ่อย ๆ จะสามารถทำให้ตีโจทย์ปัญหาและงานได้ดีขึ้น มีความคิดโดยใช้เหตุผลที่อิงตามหลักข้อเท็จจริง และข้อมูลมากกว่าอารมณ์ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้น้อยกว่า

วิธีฝึกคิดวิเคราะห์แบบแยกแยะ

เมื่อเจอปัญหา หรือได้รับมอบหมายงานที่มีความซับซ้อน ลองฝึกคิดเชิงวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. **การวิเคราะห์ข้อมูล** เริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาก่อนเป็นขั้นตอนแรก ดูว่าตอนนี้กำลังเจอกับปัญหาอะไรอยู่ อะไรเป็นจุดเด่น จุดด้อย มุ่งเป้าประกอบอะไรบ้างที่สำคัญและส่งผลกระทบต่ออย่างชัดเจน และสิ่งไหนคือใจความสำคัญของปัญหาหรืองานที่ได้รับมอบหมายมา

2. **ย่อยปัญหาเป็นข้อเล็ก ๆ** ปัญหาใหญ่หรืองานที่ซับซ้อนอาจดูยากและทำให้สับสนได้ง่าย ลองเปลี่ยนมาเป็นการแบ่งปัญหาออกเป็นข้อย่อย ๆ หรือตั้งเป้าหมายเล็ก ๆ เป็นขั้น ๆ จะสามารถทำให้แก้ปัญหาได้ง่ายขึ้นหรือสามารถทำงานที่ซับซ้อนให้สำเร็จได้ง่ายและเร็วขึ้นกว่าเดิม

3. **รวบรวมข้อมูล** นอกจากข้อมูลที่ได้มาเบื้องต้นแล้ว การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมก็จะช่วยให้สามารถเข้าใจปัญหาหรืองานที่ได้รับมอบหมายได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการถามผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้อง หรือการค้นคว้าหาข้อมูลผ่านเอกสารหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันเพิ่มเติม ก็จะทำให้สามารถมีข้อมูลมาเพื่อประกอบการตัดสินใจได้ดีขึ้นกว่าเดิม

4. **ระบุปัญหาให้ชัดเจน** ลองเลือกปัญหาที่เจอหรือ อาจจะพบเจอในอนาคตออกมาเป็นข้อ ๆ ไม่ว่าจะปัญหานั้น ๆ จะมาจากคน กระบวนการ ข้อมูล หรืออะไรก็แล้วแต่ เพื่อให้สามารถเห็นปัญหาทั้งหมดได้อย่างละเอียดและครบถ้วน

5. **ระบุต้นตอของปัญหา** เมื่อลิสต์รายการปัญหาที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นแล้ว ค้นหาต้นตอหรือเหตุของปัญหาเพิ่มเติม ระบุให้ได้ว่าปัญหานั้น ๆ เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เมื่อรู้ต้นตอแล้วก็จะสามารถหาวิธีแก้ไขที่ดีขึ้นได้

6. **จัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับ** เมื่อมองเห็นปัญหา รู้ต้นตอปัญหา และรวบรวมข้อมูลมาพอแล้ว ก็ถึงเวลาที่จะนำเข้าสู่ข้อมูลเหล่านั้นมาจัดเรียง วิเคราะห์ และมองหาความเชื่อมโยง เพื่อที่จะได้นำไปสู่มุมมองที่ลึกซึ้ง การสร้างข้อสรุปที่ครอบคลุมและโอเคียใหม่ ๆ ไปใช้ในการทำงานและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ / การคิดวิเคราะห์เชิงระบบ

ทำไมถึงต้องการเข้าใจและประยุกต์ใช้การคิดเชิงระบบ

1. ช่วยเพิ่มทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยการขยายกรอบความคิด มุมมองต่อปัญหานั้น และทำให้สามารถมองปัญหาในมุมที่แตกต่างไปจากเดิม
2. ช่วยทำให้เราตระหนักว่า ไม่มีตัวเลือกในการแก้ปัญหาใดๆ ที่สมบูรณ์แบบ โดยวิธีการแก้ปัญหาที่เราเลือกใช้ จะมีผลกระทบต่อส่วนรวมอื่น ๆ ในระบบหรือไม่
3. การคิดเชิงระบบ ยังช่วยอธิบายเรื่องราวว่าระบบทำงานอย่างไร การเขียน Diagram จะเหมือนเป็นการบังคับให้สมาชิกในทีมเข้าใจเรื่องราวและภาพของสถานการณ์ได้ตรงกัน

การคิดเชิงระบบเหมาะจะใช้เมื่อไหร่

ควรเริ่มต้นใช้การคิดเชิงระบบอย่างไร

เมื่อเริ่มต้นกำหนดประเด็นในการคุย ให้หลีกเลี่ยงการตำหนิใด ๆ แต่เปลี่ยนความสนใจในสิ่งที่แต่ละคนพยายามจะอธิบายและพยายามกระตุ้นให้เกิดความสงสัย อยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับปัญหาผ่านการตั้งคำถามในระหว่างการหารือกัน พยายามตั้งคำถามในใจว่า “มีสิ่งใดบ้างเกี่ยวกับปัญหาที่เรายังไม่รู้ ?” ในการตั้งกลุ่มหารือ พยายามอธิบายปัญหาใน 3 มุมมอง ทั้ง 3 ระดับ คือ เหตุการณ์ (Events) รูปแบบ (Patterns) และ โครงสร้าง (Structure) ** ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ลำดับชั้นของมุมมอง ทำให้ทุกคนมองเห็นภาพในอดีตที่ผ่านมาเหมือน ๆ กัน หรือมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาพอ ๆ กัน และได้จากการซักชวนคนจากหลากหลายแผนกหรือฟังก์ชันการทำงานมาคุยกัน จะทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย (และอาจจะประหลาดใจ เมื่อได้เห็นความต่างของสิ่งที่อยู่ในใจ Mental Model ของแต่ละคน)

ลำดับชั้นของมุมมอง / The Levels of Perspective

1. เหตุการณ์ (Events): คือ สิ่งที่เกิดขึ้น เราพบเจอในทุกวัน คนส่วนใหญ่จึงมักจะแก้ปัญห หรือตัดสินใจโดยมองที่ เหตุการณ์ที่เกิด เพราะมันเป็นส่วนที่อยู่เหนือผิวน้ำขึ้นมา สังเกตได้ง่าย เหมือนดั่งภูเขาน้ำแข็ง ตามรูป Level of Perspective

2. รูปแบบ (Patterns): คือ สิ่งที่เกิดจากการสะสมของเหตุการณ์ เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นซ้ำๆ ทำให้เริ่มมองเห็น แนวโน้ม
3. โครงสร้างระบบ (System Structures) คือ โครงหลักของระบบ ที่ก่อให้เกิดรูปแบบและเหตุการณ์
4. รูปแบบในจิตใจ (Mental Models) คือ ความเชื่อและสมมติฐานที่ฝังอยู่ในจิตใจของแต่ละคน ในเรื่องต่างๆ โดยส่วนมาก การเปลี่ยนโครงสร้างระบบใหม่ ทำให้ดีขึ้นอย่างไร
5. วิสัยทัศน์ (Vision) คือ เป็นภาพที่เราต้องการเห็นในอนาคตซึ่งเป็นพลังในการกำหนดรูปแบบในจิตใจ (Mental Model) เนื่องจากการเปลี่ยนรูปแบบในจิตใจของบุคคลไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย เนื่องจากสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในตัวมายาวนาน และบ่มเพาะจากประสบการณ์ที่พบเจอของแต่ละบุคคล ดังนั้น การเปลี่ยนเป้าหมาย หรือภาพที่เราต้องการในอนาคตน่าจะทำได้ง่ายกว่า

แหล่งอ้างอิง

Daniel Kim.Introduction to Systems Thinking[Online]. Available at : <https://thesystemsthinker.com/introduction-to-systems-thinking/> (Accessed: 4 July 2020) Michael Goodman. Systems Thinking: What, Why, When, Where, and How? [Online].

Available at: <https://thesystemsthinker.com/systems-thinking-what-why-when-where-andhow/> (Accessed: 6 July 2020) <https://siamchamnankit.co.th/การคิดเชิงระบบ>

<https://www.sasimasuk.com/15848561/การคิดเชิงวิเคราะห์> - 5 ขั้นตอน analytical-thinking

สรุปแนวปฏิบัติที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1. บุคลากรผู้เข้าร่วม KM ให้ความร่วมมือด้วยดีในการเข้าร่วมกิจกรรม และรับฟังแนวทาง การคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ เพื่อจะนำไปประยุกต์ใช้ในงานประจำ
2. สามารถนำความรู้และความเข้าใจจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปประยุกต์กับงานประจำที่ตนเองรับผิดชอบ คลี่ขั้นตอนการปฏิบัติงานและมองให้ครบทุกแง่มุมว่างานนั้นๆ เกี่ยวข้องกับใครบ้าง แล้วนำมาเชื่อมโยง กัน เพื่อให้งานนั้นเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด และบรรลุวัตถุประสงค์
3. เข้าใจหลักการ เรียนรู้ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Systematic Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ภาพรวมและ แจกแจงได้อย่างเป็นระบบ
4. สามารถจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่วิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล และตรงตามเป้าหมาย ด้วยมุมมอง ระยะยาวด้วยการปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือแผนสำรองที่ยังไม่ชัดเจนได้
5. ผสมผสานระหว่างระบบความคิด และการทำงาน นำมาใช้แก้ปัญหาในการทำงานได้

ภาพกิจกรรม

